

**Odlišné stanovisko sudcu Petra Straku
k nálezu ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 10/2023 z 24. januára 2024
Moja upomienka k upomínaciemu konaniu**

1. V súlade s § 67 zákona o ústavnom súde pripájam k nálezu ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 10/2023 z 24. januára 2024 odlišné stanovisko, ktoré sa týka výroku a odôvodnenia rozhodnutia.

2. Podstatou veci bola ústavnosť normy, podľa ktorej ak sa žalovaný v upomínacom konaní rozhodol podať odpor elektronicky, tak ho musí pod hrozbou odmietnutia a nadobudnutia právoplatnosti, resp. exekvovateľnosti rozhodnutia podať dokonale – výlučne prostredníctvom na to určeného elektronického formulára, ktorý musí byť autorizovaný podľa osobitného predpisu.

3. Na ústavnosť tejto normy možno nahliadať z dvoch perspektív. Na jednej strane je pravdou, že napadnutá norma stanovuje jasné pravidlá, ktoré ak žalovaný splní, tak jeho odpor bude akceptovaný a prístup k súdu zabezpečený. Navyše má žalovaný možnosť vybrať si, či odpor podá na listine alebo elektronicky. Ak ho podá elektronicky, tak len na presnom formulári s autorizovaným podpisom. Podporne tu možno uviesť, že formulárové podania na medzinárodných súdoch sú stále náročnejšie na nepomýlenie sa. Nemožno tiež prehliadať, že z praxe je počuť mnohé pozitívne signály na skúsenosti s upomínacím konaním.

4. Na druhej strane je pravdou, že ak sa žalovaný pomýli v technike podávania odporu, tak je odpor odmietnutý a pohľadávka je správoplatnená a exekvovateľná. Bez ohľadu na môj sentiment k slabším stranám sporov uvažujem, či takáto „prehra“ sporu nie je príliš jednoduchá v porovnaní s prieskumom v rámci štandardného civilného procesu s množstvom procesných záruk a opravných prostriedkov. Nemožno prehliadnuť, že zo spôsobu, akým navrhujúci sudca Okresného súdu Banská Bystrica vymenúva v návrhu prípady, kde došlo k odmietnutiu odporu, možno odvodiť, že má osobné rozpaky s takto ukončenými vecami. Daný súd, ako je známe, je exkluzívnym pre tieto konania, a preto na jednom pracovisku možno vnímať úplnú aplikačnú prax.

5. Na vec som sa pozrel z dvoch hľadísk: (i) „elektronickým“ hľadiskom 21. storočia a (ii) procesualistickým hľadiskom 19. storočia.

6. Z hľadiska elektronizácie ma zamestnávalo, či v požiadavke na dokonalosť odpovede žalovaného nejde o akýsi „vírus“, a to z toho dôvodu, že poza chrbát tradičného civilného procesu sa rozvíja elektronická komunikácia so štítom, v ktorom sa prelínajú normy právne a otázky technologické. Musíme preto spoznávať pojmy *technologickej implementácie* a *inklúzie* [porov. Gera, M., Husovec, M., Szilva, Š., Zabud'ková, P. Digitálna verejná správa a ľudské práva, European Information Society Institute, 2015, ISBN 978-80-971307-3-2 (tlač), ISBN 978-80-971307-4-9 (pdf)].

7. Technologická implementácia vyjadruje konkrétne technologické riešenie, ktoré sa nenachádza v právnom predpise, ale implementuje ho. Prakticky povedané, ak by sa formulár

zo stránky ministerstva spravodlivosti dal aplikovať len s veľkými ťažkosťami, tak by technologická implementácia mohla ohroziť aj ústavnosť implementovanej normy – samotného predpisu. S tým priamo súvisí princíp INKLUZÍVNOSTI. Ten znamená, že pri technologickom riešení sa musí zvažovať, ako je priateľské z hľadiska adresáta noriem. Niečo iné je žiadať isté techno-kompetencie od dôchodcov, niečo iné od podnikateľa a niečo iné od advokáta.

8. Názvy právnych inštitútov často vystihujú ich podstatu a nesú si ich aj z čias kodifikácií z 19. storočia. UPOMÍNACIE konanie znamená v nemecky hovoriacich krajinách civilné procesné konanie, ktoré má „upomenúť“ dlžníka, že asi prehliadol dlh, a tým ho povzbudiť na zaplatenie, alebo, ak s ním bez ďalšieho nesúhlasí, tak bez skutkovej a právnej argumentácie vyjsť z upomínacieho konania a rozvinúť klasické sporové konanie.

9. Tým, že u nás musí byť odpor vecne odôvodnený, tak sa prvok upomínania, teda iba upozornenia, umenšuje. Žalovaný má tiež v porovnaní so žalobcom ťažší prístup k súdu. Žalobca si môže zopakovať podanie návrhu, žalovaný pri elektronickom pochybení stráca spor.

10. Podstatné je vnímať prípady, z ktorých vzišlo podanie na ústavný súd. V jednej veci žalovaný tvrdil, že vyplnené tlačivo nebol schopný podpísať zaručeným podpisom priamo na portáli e-žaloby, preto ho podpísal vo formáte pdf. V ďalších prípadoch žalovaní vyplnili namiesto formulára upomínacieho konania formulár pre platobný rozkaz. V jednom prípade prevzal advokát právne zastúpenie v posledný deň lehoty a v čase podávania nefungoval portál, a preto podal odpor prostredníctvom formulára pre platobný rozkaz.

11. Ak berieme do úvahy povinnosť vecného odôvodnenia odporu spolu s požiadavkou na technicky dokonalé doručenie odporu, tak je na mieste, aby mohol súd vyzývať na odstránenie technických väd odporu. Žiadalo by sa aj presne stanovené jednotné poučenie a prípadne stanovenie pravidiel, ako má žalovaný postupovať v prípade technických problémov.

12. Z hľadiska metodiky nálezu by som dodal, že v predmetnej veci išlo naozaj o veľmi konkrétnu kontrolu, avšak s veľmi abstraktnou reakciou. Išlo o veľmi konkrétnu kontrolu, pretože súd predložil množstvo praktických problémov. Myslím, že bolo namieste dôkladnejšie skúmanie situácií, pri ktorých môžu žalovaní chybné podať odpor.

13. Ústavnoprávny problém napadnutej normy umocňujú právne veci, na ktoré dopadá judikatúra Súdneho dvora Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor“), podľa ktorej už aj bez napadnutej normy je právna úprava rozkazného konania europroblematická. V rozsudku EOS KSI Slovensko (rozsudok z 20. septembra 2018, C-448/17, ECLI:EU:C:2018:745) Súdny dvor uviedol, že: „*Smernica 93/13 sa má vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej právnej úprave, ako je právna úprava dotknutá vo veci samej, ktorá, napriek tomu, že v štádiu vydania platobného rozkazu proti spotrebiteľovi stanovuje preskúmanie nekalej povahy podmienok uvedených v zmluve uzatvorenej medzi podnikateľom a spotrebiteľom, na jednej strane priznáva právomoc vydať tento platobný rozkaz súdnemu úradníkovi, ktorý nemá postavenie sudcu, a na druhej strane stanovuje pätnásťdňovú lehotu na podanie odporu a vyžaduje, aby bol tento odpor vecne odôvodnený, za predpokladu,*

že takéto *ex offio* preskúmanie nie je stanovené v štádiu výkonu uvedeného platobného rozkazu, čo musí preveriť vnútroštátny súd.“ Sloveso „bráni“ jasne ukazuje na konflikt tzv. „odporového práva“ so smernicou Rady 93/13 ES o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách. Ak podľa judikatúry Súdneho dvora je euronekonformný proces podávania odporu proti platobnému rozkazu vyššieho súdneho úradníka, ak sa má odpor podať v lehote 15 dní a má sa odôvodniť, o čo menej je problematickou právna úprava, ak sa potencionálne euronekonformná právna úprava podávania odporu, naopak, ešte viac sprísni o obligatórne odmietnutie odporu pre jeho nepodanie na predpísanom formulári.

14. Právo by sa malo vždy len vylepšovať, nie zhoršovať a už vôbec by sa nemalo dostávať do kolízie s prednostnými normami. Nič iné ako generovanie nových sporov nevidím. Súdny dvor už rozhodol, že ak sa v rozkaznom konaní zmluvná podmienka nepodrobí testu neprijateľnosti a aspoň stručne neodôvodní, prečo nie je neprijateľnou, problém sa len presúva na exekučný súd¹ a poťažmo aj s generovaním nového sporu vrátane náhrady škody.²

¹ Podľa rozsudku Súdneho dvora Investcapital z 29. februára 2024 vo veci C-724/22, ECLI:EU:C:2024:182.: „Článok 7 ods. 1 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách sa v spojení so zásadou efektivity má vykladať v tom zmysle, že: nebráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá z dôvodu preklúzie neumožňuje súdu rozhodujúcemu o výkone platobného rozkazu preskúmať *ex offio* alebo na návrh spotrebiteľa prípadnú nekalú povahu podmienok obsiahnutých v zmluve o úvere uzavretej medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom, ak takéto preskúmanie už bolo vykonané súdom v štádiu konania o platobnom rozkaze, pod podmienkou, že tento súd vo svojom rozhodnutí identifikoval podmienky, ktoré boli predmetom tohto preskúmania, uviedol, hoci aj stručne, dôvody, pre ktoré tieto podmienky neboli nekalé, a uviedol, že ak v stanovenej lehote nedôjde k uplatneniu opravných prostriedkov stanovených vnútroštátnym právom proti tomuto rozhodnutiu, spotrebiteľovi zaniká právo dovoľávať sa prípadnej nekalej povahy uvedených podmienok.

Článok 7 ods. 1 smernice 93/13 sa v spojení so zásadou efektivity má vykladať v tom zmysle, že: bráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá neumožňuje súdu rozhodujúcemu o výkone platobného rozkazu prijať *ex offio* opatrenia na vykonanie dokazovania s cieľom zistiť skutkové a právne okolnosti potrebné na preskúmanie prípadnej nekalej povahy podmienok obsiahnutých v zmluve o úvere uzavretej medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom, pokiaľ preskúmanie vykonané príslušným súdom v štádiu konania o platobnom rozkaze nespĺňa požiadavky zásady efektivity v súvislosti s touto smernicou.“

Podľa rozsudku Súdneho dvora SPV Project 1503 zo 17. mája 2022 vo veci C-693/19, ECLI:EU:C:2022:395: „Článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách sa majú vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej právnej úprave, ktorá stanovuje, že ak proti platobnému rozkazu vydanému súdom na návrh veriteľa nepodal dlžník odpor, súd rozhodujúci o nariadení výkonu rozhodnutia nemôže, z dôvodu, že právna sila rozhodnutej veci tohto rozkazu sa implicitne vzťahuje na tieto podmienky, čo vylučuje akékoľvek preskúmanie ich platnosti, následne preskúmať prípadnú nekalú povahu zmluvných podmienok, na ktorých je uvedený rozkaz založený. Skutočnosť, že ku dňu nadobudnutia právoplatnosti rozkazu dlžník nevedel o tom, že ho možno považovať za „spotrebiteľa“ v zmysle tejto smernice, nie je v tejto súvislosti relevantná.“

Podľa uznesenia Súdneho dvora DSK Bank a FrontEx International z 26. novembra 2020 vo veci C-807/19, ECLI:EU:C:2020:967, výroku 2: „Článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách sa majú vykladať v tom zmysle, že nebránia tomu, aby vnútroštátny súd, ktorý rozhoduje o návrhu na vydanie platobného rozkazu, pokiaľ predpokladá, že tento návrh je založený na nekalej podmienke uvedenej v zmluve o spotrebiteľskom úvere v zmysle smernice 93/13, mohol v prípade, že spotrebiteľ nepodá odpor, požiadať veriteľa o dodatočné informácie s cieľom preskúmať prípadnú nekalú povahu tejto podmienky.“

Podľa rozsudku Súdneho dvora Profi Credit Polska z 13. septembra 2018 vo veci C-176/17, ECLI:EU:C:2018:711: „Článok 7 ods. 1 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách sa má vykladať v tom zmysle, že bráni takej vnútroštátnej právnej úprave, o akú ide vo veci samej, ktorá umožňuje vydať platobný rozkaz na základe vlastnej zmenky spĺňajúcej všetky náležitosti, ktorou sa zabezpečuje pohľadávka zo zmluvy o spotrebiteľskom úvere, keď súd, ktorý rozhoduje o návrhu na vydanie platobného rozkazu, nemá právomoc preskúmať prípadnú nekalú povahu podmienok tejto zmluvy, a pokiaľ podmienky uplatnenia práva podať odpor proti takému rozkazu neumožňujú zabezpečiť dodržiavanie práv, ktoré spotrebiteľovi priznáva táto smernica.“

Podľa rozsudku Súdneho dvora EOS KSI Slovensko z 20. septembra 2018 vo veci C-448/17, ECLI:EU:C:2018:745, výroku 2: „Smernica 93/13 sa má vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej právnej úprave, ako je právna úprava dotknutá vo veci samej, ktorá, napriek tomu, že v štádiu vydania platobného rozkazu proti spotrebiteľovi stanovuje preskúmanie nekalej povahy podmienok uvedených v zmluve uzavvorenej medzi podnikateľom a spotrebiteľom, na jednej

15. Najväčší paradox budú prinášať veci, keď žalovaný podá elektronický odpor, no nie na predpísanom formulári a upomínací súd ho preto odmietne, aj keď odpor bude obsahovať podstatnú námietku, ktorú mal súd aj bez návrhu preskúmať, čím poruší právo Európskej únie, no spis nasmeruje *ad acta*.

strane priznáva právomoc vydať tento platobný rozkaz súdnemu úradníkovi, ktorý nemá postavenie sudcu, a na druhej strane stanovuje pätnásťdňovú lehotu na podanie odporu a vyžaduje, aby bol tento odpor vecne odôvodnený, za predpokladu, že takéto ex offo preskúmanie nie je stanovené v štádiu výkonu uvedeného platobného rozkazu, čo musí preveriť vnútroštátny súd.“

Podľa rozsudku Súdneho dvora Banco Español de Crédito zo 14. júna 2012 vo veci C-618/10, ECLI:EU:C:2012:349, výroku 1: „*Smernica Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách sa má vykladať v tom zmysle, že jej odporuje právna úprava členského štátu, akou je právna úprava dotknutá vo veci samej, ktorá vnútroštátnemu súdu rozhodujúcemu o návrhu na vydanie platobného rozkazu neumožňuje ani a limine, ani v ktorejkoľvek inej fáze konania ex offo preskúmať prípadnú nekalú povahu podmienky týkajúcej sa úrokov z omeškania, ktorá je súčasťou zmluvy uzatvorenej medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom, ak spotrebiteľ nepodá odpor.“*

Podľa uznesenia Súdneho dvora British Airways (Remboursement par miles) z 21. novembra 2023 vo veci C-522/22, ECLI:EU:C:2023:942: „*Článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách sa majú vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej právnej úprave, ktorá stanovuje, že vnútroštátny súd nemôže ex offo preskúmať prípadnú nekalú povahu podmienok uvedených v zmluve a vyvodit' z toho dôsledky, keď vykonáva dohľad nad exekučným konaním založeným na rozhodnutí s právnou silou rozhodnutej veci, ktorým sa vydáva právoplatný platobný rozkaz:*

- *ak táto právna úprava nestanovuje takéto preskúmanie v štádiu vydania platobného rozkazu, alebo*
- *v prípade, keď je takéto preskúmanie stanovené len v štádiu podania odporu proti dotknutému platobnému rozkazu, ak existuje nezanedbateľné riziko, že dotknutý spotrebiteľ nepodáva požadovaný odpor buď z dôvodu osobitne krátkej lehoty stanovenej na tento účel, alebo vzhľadom na trovy, ktoré by vznikli v dôsledku podania opravného prostriedku v porovnaní s výškou sporného dlhu, alebo z dôvodu, že vnútroštátna právna úprava nestanovuje povinnosť, aby boli tomuto spotrebiteľovi oznámené všetky informácie potrebné na to, aby mohol určiť rozsah svojich práv.“*

Podľa rozsudku Súdneho dvora Getin Noble Bank a i. (Contrôle d'office du caractère abusif des clauses) z 18. januára 2024 vo veci C-531/22, ECLI:EU:C:2024:58, b. 21: „*Tento súd uvádza, že TL nepodal odpor proti platobným rozkazom uvedeným v bode 17 tohto rozsudku, a preto už nemá k dispozícii nijaký právny prostriedok, ktorý by mu v praxi umožňoval spochybniť povinnosti, ktoré mu vyplývajú z týchto platobných rozkazov.“*

Podľa rozsudku Súdneho dvora Finanmadrid EFC z 18. februára 2016 vo veci C-49/14, ECLI:EU:C:2016:98: „*Nielen z judikatúry súdneho dvora, ale aj ústavného súdu, exekučné konanie netvorí prekážku pre vykonanie ex offo súdneho prieskumu neprijateľnosti zmluvných podmienok v spotrebiteľskej zmluve, z ktorej plnenie je predmetom súdnej exekúcie (uznesenie ústavného súdu č. k. PLz. ÚS 1/2022 z 15. júna 2022, rozsudok súdneho dvora vo veci SPV Project 1503 Srl, Dobank SpA proti YB č. C 693/19 zo 17. mája 2022, tiež C-693/19).“*

Podľa rozsudku Súdneho dvora Impuls Leasing România zo 17. mája 2022 vo veci C-725/19, ECLI:EU:C:2022:396: „*Článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách sa majú vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej právnej úprave, ktorá neumožňuje, aby súd rozhodujúci o nariadení výkonu rozhodnutia, na ktorý bola podaná námietka proti exekúcii, posúdil ex offo alebo na návrh spotrebiteľa nekalú povahu podmienok zmluvy uzavretej medzi spotrebiteľom a predajcom alebo dodávateľom, ktorá je exekučným titulom, pokiaľ súd rozhodujúci vo veci samej, na ktorý môže byť podaná samostatná žaloba podľa všeobecného práva na účely preskúmania potenciálne nekalej povahy podmienok takejto zmluvy, je oprávnený prerušiť exekučné konanie dovtedy, kým nerozhodne vo veci samej, len vtedy, ak je zložená zábezpeka, ktorej výška môže odradiť spotrebiteľa od toho, aby takúto žalobu podal a zotrval na nej.“*

² Rozsudok Súdneho dvora Ibercaja Banco zo 17. mája 2022 vo veci C-600/19, ECLI:EU:C:2022:394: „*Článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách sa majú vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej právnej úprave, ktorá z dôvodu účinku právnej sily rozhodnutej veci a preklúzie neumožňuje ani súdu preskúmať ex offo nekalú povahu zmluvných podmienok v rámci konania o výkone rozhodnutia týkajúceho sa nehnuteľnosti zaťaženej hypotékou, ani spotrebiteľovi po uplynutí lehoty na podanie námietky dovoľávať sa nekalej povahy týchto podmienok v tomto konaní alebo v neskoršom určovacom konaní, pokiaľ uvedené podmienky už boli pri začatí konania o výkone rozhodnutia týkajúceho sa nehnuteľnosti zaťaženej hypotékou predmetom preskúmania ich prípadnej nekalej povahy vykonaného súdom ex offo, ale ak súdne rozhodnutie povoľujúce výkon rozhodnutia týkajúceho sa nehnuteľnosti zaťaženej hypotékou neuvádza žiadne odôvodnenie, aspoň v stručnej forme, preukazujúce toto preskúmanie, a ani neuvádza, že posúdenie vykonané týmto súdom po uvedenom preskúmaní už nebude možné spochybniť bez podania námietky v uvedenej lehote.“*

16. Ako som už naznačil, ústavná udržateľnosť napadnutej normy podľa kritéria prístupu k súdu by sa nemala posudzovať cez aspekt možnosti podania odporu (takáto možnosť tu je a dokonca daná aj na výber), ale cez neprimeraný následok (vznik exekučného titulu) pre jednu chybu. Na porovnanie procesné právo na mnohých miestach a na rôznych inštanciách, a dokonca aj v procese pred ústavným súdom, normuje inštitút opravy či dopĺňovania podaní.³

17. Upomínacie konanie aj napadnutým ustanovením nenapĺňa sledovaný „právny skvost“ spočívajúci v napomenutí (upomenutí) a v podstate v rozpore s podstatou zmyslu a cieľa upomienky nahradilo vo výsledku náročné a početné procesné inštitúty kontradiktórneho procesu až po vyhlásenie rozsudku. Následok spojený s formálnym pochybením pri písaní obrany je neprimeraný. Napadnutá norma § 12 ods. 1 písm. c) zákona o upomínacom konaní podľa môjho názoru nie je v súlade s čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

V Košiciach 24. januára 2024

Peter Straka
sudca

³ Podľa § 129 ods. 1 Civilného sporového poriadku: „Ak ide o podanie vo veci samej alebo návrh na nariadenie neodkladného opatrenia alebo zabezpečovacieho opatrenia, z ktorého nie je zrejmé, čoho sa týka a čo sa ním sleduje, alebo ide o podanie neúplné alebo nezrozumiteľné, súd vyzve toho, kto podanie urobil, aby podanie doplnil alebo opravil v lehote, ktorá nemôže byť kratšia ako desať dní. Podľa § 56 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov ak má návrh na začatie konania uvedený v § 42 ods. 2 písm. f), g), i) až l), n), q), r) a v) odstrániteľné nedostatky, môže ústavný súd vyzvať navrhovateľa, aby v určenej lehote tieto nedostatky odstránil. Ak účastník konania v určenej lehote nedostatky neodstráni, ústavný súd návrh na začatie konania odmietne. Na nedostatky návrhu na začatie konania uvedeného v § 42 ods. 2 písm. a) až e), h), m), o), p) a s) až u) ústavný súd navrhovateľa neupozorňuje.“